

# 1<sup>e</sup> themasessie Landbouw: Wouter Moonen - *Pilot Goed benutten biologische combi-luchtwassers bij varkenshouderijen*

## **Beschrijving**

Wouter Moonen werkt voor de provincie Noord-Brabant op de thema's milieu en landbouw. Vanaf de start van het SLA is hij aan het meedenken om de luchtkwaliteit van de landbouw te verbeteren. Zijn aanleiding om hier op in te gaan was omdat in de praktijk het rendement van geur- en ammoniak verwijdering lager lag dan doorgaans in wetenschappelijk was aangetoond. Om die reden moesten regelingen worden aangepast. In NB zijn er 1752 luchtwassers bij varkenshouderijen, ongeveer 20% van alle varkensstallen in NB. De mogelijke impact op de luchtkwaliteit is daardoor enorm. De inzet van de pilot is om te kijken bij grote vervuilers om een groter rendement uit de luchtwassers te halen. Landbouw heeft de grootste impact op ammoniak emissies en indirect op effecten op fijnstof (PM2.5 en PM10). Het project monitort een jaar lang 4 bedrijven in verschillende regio's om een handboek te maken voor gebruik in andere stallen. Deze 4 bedrijven zijn om vertrouwelijke redenen geheim gehouden. Per stal wordt door een projectgroep gemonitord. Zij kijken gezamenlijk naar wat voor omstandigheden in de stal aanwezig zijn, hoe de luchtwassers functioneren en wat voor aanpassingen er nodig zijn. Deze projectgroepen bestaan onder andere uit de ondernemers zelf, leden van GGD, omgevingsdiensten en leden van een algemene expertgroep die de projecten overziet.

Met het project hoopt provincie Noord-Holland:

1. Een advies dat het effect op de luchtkwaliteit inzichtelijk maakt
2. Het in beeld brengen van de relatie tussen het goed benutten en de link met een betere geur en gezondheid van omwonenden
3. Dit advies moet verder worden opgeschaald naar een handboek dat landelijk kan worden verspreid

Het project loopt van 2022 t/m juli 2024. Op dit moment worden de meetinstallaties geïnstalleerd om vast te stellen wat het verwijderingsrendement is. Begin 2024 wil het project aan de hand van de metingen aan de slag met verbeteropties.

## **Aandachtspunten**

1. Vraag: Het is uitdagend om biologische wassers neer te zetten, je moet er bijna microbioloog voor zijn. Wat zijn de voordelen van een biologische wasser ten opzicht van een chemische wasser? Antwoord: Een chemische wasser neemt meer kosten meer. Deze hebben doorgaans ook 95% reductie. Er schijnen daarnaast ook uitdagingen zijn dat stalhouders de wassers uitzetten of niet precies weten hoe deze werken. Je moet specifieke kennis hebben om te begrijpen of en hoe de wasser werkt.
2. Vraag: Waarom wordt er niet meer ingezet om de boeren te ondersteunen met de LW, en dat proces te verbeteren? Antwoord: In de provincie Overijssel is men al bezig geweest om aan de hand van 5 parameters een indicatie te geven of de LW goed functioneert. Echter dat is niet genoeg om écht te weten of het goed werkt. Dat kan alleen aan de hand van het combineren van andere data zoals stalklimaat. Het is nu niet verplicht om deze informatie te delen, alleen om te loggen.
3. Vraag: Zouden de bevindingen van deze pilot ook toepasbaar kunnen zijn op andere stalvoorzieningen (zoals geitenstallen)? Antwoord: Dat is nu nog lastig om te zeggen. De bevindingen kunnen niet direct worden vertaald naar andere stallen.
4. Vraag: Wanneer er bevindingen worden gedaan, kunnen we dat ook al communiceren? Antwoord: Ik denk van niet, omdat onze opstelling dat niet kan. Het naar buiten treden door de ondernemers bijvoorbeeld kan een effect hebben op de omgeving. Het is heel dubbel hoe veehouders er tegenaan kijken. Het is om die reden ook vertrouwelijk waar de locaties zijn, omdat dat mogelijk effect kan hebben op het onderzoek.

5. Vraag: Stel dat de omgevingsdiensten meer capaciteit hebben, zouden zij dit soort projecten zelf aan te gaan? Antwoord: Ik kan mij niet voorstellen in termen van financiering dat dat zou gebeuren. Projecten van deze aard zijn erg kostbaar, en niet zomaar op te zetten.

De presentaties zijn terug te vinden op de terugblikpagina op de website van het Schone Lucht jaarcongres.

## 2<sup>e</sup> themasessie Landbouw: Mattijs Langelaar - *Scherp vergunnen voor industrie* en Peter Hermens - *Scherper vergunnen voor de landbouw*

### 2.1 Mattijs Langelaar – Scherp vergunnen voor industrie

#### **Beschrijving**

Mattijs Langelaar zet zich binnen Provincie Groningen in op het gebied van luchtkwaliteit en geur. Zijn verhaal is toegespitst op scherper vergunnen voor industrie. Sinds 2013 eist de provincie bij omgevingsvergunningen dat bedrijven de best beschikbaar techniek (BBT) toepassen. Echter, de best beschikbare techniek is een rekbaar begrip. Doorgaans is dit de techniek die breed inzetbaar is en op de lijst van goedgekeurde technieken staat. Hierin is veel ruimte voor bedrijven om te kijken voor de goedkoopste mogelijkheid. Hierdoor worden vaak technieken gekozen die aan de onderkant van de mogelijkheden staan. Certificaten voor technieken worden maar weinig herzien, en eisen aan installaties worden steeds scherper. Groningen heeft echter als wens om met vergunningverlening toe ten alle tijden effecten te voorkomen, en als dat niet lukt te beperken. BBT vallen in ieder geval de toegepaste technieken, het ontwerp bouw en ontmanteling van een installatie en het onderhoud en bedrijfsvoering van de BBT. Hierbij is wel een belangrijke kanttekening: het bevoegd gezag heeft ruimte om te bepalen wat een BBT precies inhoudt.

Om tot dit punt te komen hebben we politiek draagvlak gekregen door Zembla in 2009. North Refinery zorgde voor ernstig veel ongewenste uitstoot. Daarnaast het bleek dat de handhaving was niet goed op orde was. Om die reden heeft provincie Groningen voor een strengere aanpak gekozen. Daarbij onstonden direct een aantal knelpunten. Hier kwamen drie duidelijke weerstanden in beeld: Ten eerste interne weerstand in de vorm van discussie over juridische haalbaarheid. Ten tweede veel inhoudelijke vragen die technisch van aard zijn, handhavers moeten meer begrijpen wat er in het bedrijf gebeurt in plaats van ‘gewoon’ een vinkje zetten. Ten derde, externe weerstand. Men merkte dat bedrijven veel meer dossiers aanvechten.

Om die problemen op te lossen is de provincie aan de slag met het aanpassen van interne werkprocessen, extra capaciteit om technisch en inhoudelijke kennis te vergroten, kennis delen in werkgroep industrie van het SLA, oplegnotities voor BBT conclusies en juridische ondersteuning van de landsadvocaat.

### 2.2. Peter Hermens - *Scherper vergunnen voor de landbouw*

#### **Beschrijving**

Peter Hermens werkt in gemeente Barneveld aan de uitdaging voor de luchtkwaliteit en landbouw. Aansluitend op het vorige gesprek: volgens de wet moet de BBT worden ingezet. Dat houdt in dat het gaat het reduceren van onwenselijke milieueffecten, maar het moet óók

(financieel) haalbaar zijn. Het gaat hier eigenlijk om best *uitvoerbare* technieken. BBT, zoals in de veehouderij, wordt gekend onder het besluit emissie arme huisvesting. Dat vertaalt de BBT eisen naar emissie-eisen. Barneveld is onderdeel van de regio foodvalley, en bekend als de 'kippenregio' van Nederland. Dat houdt in dat voor fijnstofemissies flinke uitdagingen liggen. Om die reden hebben provincies, gemeenten en sectororganisaties een manifest ondertekend voor een gezondere leefomgeving. De nieuwe technieken worden via interim-beleid doorgevoerd op bedrijven. Bij de beoordeling van BBT worden ook nieuwe technieken meegenomen door met de ondernemer aan tafel te zitten. Op dat moment wordt gezamenlijk gekeken naar wat mogelijk is, en waar de ruimte zit. Daarnaast wordt met het opzetten van een nieuwe stal of uitbreiding, meteen de nieuwe technieken gevraagd voor de oude stallen. Door dit beleid zijn er tonnen fijnstof bespaard. In de toekomst zien wij mogelijkheden om met de omgevingswet de milieukwaliteit te verbeteren omdat je mogelijk meer kan bereiken. Gezondheid wordt nu een kern in de omgevingswet.

### **Aandachtspunten**

1. Vraag: Gezondheid wordt belangrijker onder de omgevingswet, maar waar zie je die ruimte precies? Antwoord: Artikel 4.22 vereist dat de emissies zover mogelijk worden gereduceerd. Dat kan worden gebruikt om eisen te stellen. Het rapport van Cox en de Voogd heeft hier een goed betoog over. Het zou een gemiste kans zijn als we daar geen gebruik van maken. Het rapport gaat in op hoe wordt milieuhandhaving nu gedaan, en hoe kunnen we dat later onder de omgevingswet gaan doen.

[De presentaties van de sessies zijn terug te vinden op de terugblikpagina op de website van het Schone Lucht jaarcongres.](#)